

Професор Керол Хагеман-Вайт
Оснабрюкський університет, Німеччина

Проблеми та досвід проведення роботи зі збору даних про насильство щодо жінок

Міжнародна конференція, Київ, 3 вересня 2015 року

Стамбульська конвенція вимагає :

- ▶ Комплексної та скоординованої політики у сфері «запобігання та боротьби» з усіма формами насильства, які розглядає Конвенція
- ▶ охоплення усіх відповідних заходів у сфері запобігання насильства щодо жінок;
- ▶ Підтримки та співпраці з НУО.
- ▶ Плюс: Регулярний збір даних для цілеспрямованої оцінки та імплементації.

Можливі цілі використання достовірних даних для формування політики:

- ▶ Оцінка ступеню й тяжкості проблеми, що є безцінним для підвищення обізнаності;
- ▶ Ідентифікація груп, які зазнають найбільшого впливу;
- ▶ Оцінка кількості жертв, яким установи захисту та підтримки мають надавати допомогу;
- ▶ Розрахунок потреби в послугах і ресурсах;
- ▶ Моніторинг впливу політики протягом тривалого часу.

Як можна виміряти «реальні» масштаби проблеми?

- ▶ Адміністративні дані вимірюють випадки, відомі лише установам та НУО;
- ▶ Дослідження популяційного рівня є найкращим показником охоплення:
- ▶ 36 країн Ради Європи повідомляють, що у них проводяться опитування стосовно насильства щодо жінок або домашнього насильства, або обидва.
- ▶ Дослідження FRA (Агентства ЄС з фундаментальних прав людини) у 2013 році стало першим загальноєвропейським опитуванням із зіставними даними –
- ▶ Але чи можемо ми порівнювати «реальну» поширеність, або зробити так, щоб дані виявляли різні рівні обізнаності?

Які адміністративні дані потрібні?

- ▶ Сторони зобов'язуються «через регулярні проміжки часу збирати відповідні дезагреговані статистичні дані про випадки насильства усіх форм», що охоплюються Конвенцією (Стаття 11).
- ▶ Дані слід розбивати за статтю та віком як жертви, так і кривдника, а також вказувати вид насильства та стосунки між жертвою і кривдником.
- ▶ Ці питання ставилися під час моніторингу Ради Європи.

Яких даних «просто немає»?

- ▶ Неправильне розуміння: адміністративні дані існують, їх необхідно тільки зібрати,
- ▶ АЛЕ
 - Кожна установа має свої власні методи документування, орієнтуючись на «відповідність цільовому призначенню»:
 - Зазвичай немає відомства, яке б забезпечувало кореляцію даних й проконтролювати перекриття даних неможливо;
 - Більшість закладів не документують саме насильство щодо жінок або домашнє насильство як таке;
 - Людей, які не зробили нічого поганого, в умовах демократії неможливо «відстежити» для статистичних цілей.

Що потрібно для того, щоб зібрати корисні адміністративні дані?

- ▶ Установи повинні обговорювати статистичні категорії для збору даних;
- ▶ Дійсність даних залежить від обізнаності та підготовки фахівців, які їх реєструють;
- ▶ Слід застосовувати положення стосовно забезпечення конфіденційності;
- ▶ Хороші послуги з підтримки й заходи безпеки для потерпілих мають важливе значення для сприяння розкриттю інформації.

Дані правоохоронних органів/ поліції

- ▶ Всі і будь-які незаконні дії, які загрожують або шкодять людині, *можуть* вважатися домашнім насильством, тому
- ▶ Дані поліції стосовно всіх злочинів проти особистості повинні документуватися з подальшою їх розбивкою.
- ▶ Всередині країни було б корисно порівняти дані поліції стосовно всіх злочинів проти особистості з даними досліджень щодо віктимізації.
- ▶ Але відмінності між кримінальними кодексами та поліцейськими інструкціями означають, що подібні дані по всій Європі не є зіставними.

Проблеми, що виникають з даними поліції

- ▶ EIGE (Європейський інститут з питань гендерної рівності): Кримінальна статистика прагне враховувати також «контакт із поліцією та/ або ситуації, які поліція вважає злочином» – такі ситуації бувають дуже різними.
- ▶ Дослідження у ЄС показало, що у 9 країнах саме поліція приймає рішення щодо висування звинувачень або відсутності злочину.
- ▶ У більшості держав поліція відправляє справу прокурору, який вирішує, чи існують докази наявності злочину.
- ▶ Контакт із поліцією може також означати заходи захисту/запобігання.

Статистика кримінального судочинства

- ▶ Якщо домашнє насильство не представляє собою конкретний злочин (як зґвалтування), випадки висування обвинувачень, передачі справи до суду, зняття обвинувачень або винесення вироку не включаються до статистики.
- ▶ Деякі держави на даний час надають перевагу «маркуванню» справ на рівні поліції позначкою “d.v.” (domestic violence = домашнє насильство) для того, щоб мати можливість відслідковувати їх у системі кримінального судочинства, але: коли поліція визначає випадок як домашнє насильство?
- ▶ Такі випадки рідко коли можна простежити у системі кримінального судочинства, зазвичай щорічно порівнюють підсумкові цифри.
- ▶ Слід звернути увагу, що відповідальність у системі кримінального судочинства у різних правових системах дуже відрізняється.

Статистика у системі охорони здоров'я

- ▶ Періодично ця пропозиція висувається повторно, можливо тому, що деякі північні держави можуть збирати такі дані.
- ▶ У більшості систем завдана здоров'ю шкода у зв'язку із домашнім насильством не є статистичною категорією; більшість систем навіть не реєструють травми у зв'язку із домашнім насильством.
- ▶ Системам охорони здоров'я на основі страхування довелося б вимагати оплати від кривдника: для жінки це часто є небезпечним.
- ▶ У більшості держав немає існуючих наборів даних з системи охорони здоров'я у автоматичному вигляді.

Дані системи соціального захисту

- ▶ Між системами соціального захисту існують значні відмінності.
- ▶ НУО, що надають послуги, у більшості випадків фіксують дані користувача, але часто не реєструють ідентифікаційні дані, тому справу неможливо «відстежити».
- ▶ Передбачені законом установи, які фінансують допомогу (наприклад, управління житлового господарства Великобританії), можуть мати більш повні дані.
- ▶ Агентства, які виплачують допомогу, що надається з урахуванням перевірки нужденності або з урахуванням матеріального становища (наприклад, доходів), також мають такі дані.
- ▶ Усі вказані установи охоплюють тільки тих, хто використовує послуги, і їм може бути заборонено (повинно бути заборонено?) надавати особисті дані будь-яким іншим установам.

Питання етики

- ▶ Сторони «повинні ставити права потерпілих у центр всіх заходів» (Стаття 7 Конвенції).
- ▶ Надання послуг не повинно залежати від готовності жертви давати свідчення проти будь-якого злочинця! (Стаття 18).
- ▶ Але на практиці ми бачимо, що медичні страхові компанії або поліція чинять тиск на жінок, щоб примусити їх назвати злочинця; різні установи проводять обмін інформацією без згоди жінки.
- ▶ Гонитва за даними не може мати пріоритет над правами жертв.

Безпека й повага залишаються центральними питаннями

- ▶ Чоловіки схильні до вчинення насильства над знайомими жінками.
- ▶ Недарма жінки-жертви бояться викривати своїх кривдників.
- ▶ Таким чином, дуже важливо переконатися, що жінка є і залишається у безпеці!
- ▶ Ні притягнення до кримінальної відповідальності, ні допомога не будуть мати успіху, якщо жертва не захищена від подальшого насильства.

Що це означає для збору даних?

- ▶ У кожній країні потрібно розвивати статистичні ідентифікатори, які б застосовувалися установами для категоризації домашнього насильства;
- ▶ Кожна установа може використовувати їх для збору анонімних даних зі своїх власних файлів, АЛЕ
- ▶ Не можна проводити обмін особистими даними у плановому порядку; ми повинні прийняти і працювати з перекриттям переліків даних з різних відомств.
- ▶ Адміністративні дані не можна використовувати для вимірювання поширеності насильства!

Дякую за увагу!